

ВІДГУК

офіційного опонента Устименко-Косоріч Олени Анатоліївни
на дисертаційне дослідження **Чень Бо «Формування готовності
майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності
у процесі інструментального навчання»**,

подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

В наш непростий час, коли культурно-мистецька діяльність у багатьох, особливо у найзмістовніших її напрямках усе далі відтісняється на узбіччя суспільного життя, музично-педагогічна наука має серйозно підійти до створення сприятливих умов, якісної освітньої системи, спрямованої на підготовку висококваліфікованих фахівців музично-педагогічної справи, здатних конкурувати на світовому ринку праці, відповідати сучасним соціокультурним запитам, реалізовувати та поширювати культурні традиції певної нації. У цьому сенсі автор пропонує власну концепцію оновленої системи інструментально-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, розглядаючи її в аспекті модернізації різних ланок загальноосвітньої, мистецької освіти, що сприятиме розвитку сталого інтересу до опанування й впровадження в музично-педагогічну практику інноваційних технологій.

Актуальність обраної теми не викликає сумніву, адже епіцентром дисертаційної роботи стає виконавсько-інтерпретаційна діяльність як інструмент відтворення художньо-образного центру музичного твору. Інтерпретаторська діяльність це – інтегративна властивість особистості, що передбачає теоретичну обізнаність, володіння вміннями та навичками, набуття яких не можливо без системи ціннісних орієнтацій, звичок, уподобань, сформованих у процесі фахової підготовки інструменталістів та життєвого досвіду під впливом певних національних, соціокультурних, ментальних

чинників, які стають головними інструментами відтворення художньо-естетичного змісту музики.

Готовність майбутнього вчителя музики до інтерпретаторської діяльності має свідчити про те, що сучасний фахівець музично-педагогічної сфери є обізнаним експертом у різних мистецьких напрямках (народному, академічному, естрадному), вміє аналізувати музичні стилі, використовує їх у власній виконавській діяльності. Це тривалий і складний процес фахової підготовки інструменталістів, який потребує прискіпливої уваги з боку освітян, введення у навчальні плани обов'язкової дисципліни «Виконавська інтерпретація» та розробки методичного забезпечення, в основу якого можуть бути покладено результати дослідження Чень Бо.

У контексті педагогічного виміру розгляду проблеми слід визнати своєчасність розвитку такого напрямку української музично-педагогічної науки як інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музики, адже в умовах сьогодення в системі музичної освіти спостерігаються негативні тенденції, які здатні впливати на якість підготовки фахівців музичного профілю, а саме: в навчальних планах факультетів мистецтв вищих педагогічних закладів відбувається скорочення фахових дисциплін, аудиторного фонду годин відведених на індивідуальну роботу зі студентами. Саме тому, важливим є осмислення й запровадження ефективних технологій, спрямованих на підвищення якості музично-теоретичної та виконавсько-інтерпретаційної підготовки майбутніх учителів музики, які здатні зростити ерудовану, висококультурну молодь, адаптовану до мистецького середовища, музичного мистецтва та його жанрових, стильових особливостей.

Нам імпонує позиція дисертанта, який розглядає виконавську інтерпретаційну діяльність майбутнього вчителя музики як складне ієрархічне утворення, пов'язане з розвитком, становленням і соціалізацією особистості. До умов реалізації цього процесу художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів Чень Бо відносить: варіативність організаційних форм, методів та прийомів навчання; домінантність певних цілей, завдань, методів та форм

роботи спрямованих на художньо-музичну інтерпретацію творів; діалогічність як фактор художньо-педагогічного спілкування. Дійсно, основою модернізації виконавсько-інтерпретаційної підготовки майбутніх учителів музики виступає система ідей, смисловим стрижнем якої, за висловом дисертанта, є парадигма актуалізації мистецького навчання, центральною фігурою якого стає особистість та її індивідуальність у процесі роботи з музичними творами.

Чень Бо справедливо зазначає, що виконавсько-інтерпретаційна діяльність майбутнього вчителя музики полягає у пошуку різноманітних інтонаційних можливостей у процесі опрацювання музичного тексту інструментального твору, адже бездумне наслідування еталонів перетворює інтерпретаційну діяльність музиканта-виконавця в репродуктивну. У якості методичної рекомендації автор пропонує виховувати почуття власного активного ставлення до музичних творів, бажання реалізувати себе як особистість у творчому процесі під час навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Ми поділяємо думку дисертанта, який справедливо зазначає, що наслідування, яке активно використовується на початковій стадії навчання, через певний час починає загальмовувати подальший професійний зріст студентів, становлення їх творчої індивідуальності. Очевидною стає перевага інтеграційної системи викладання музично-виконавських дисциплін, котрі ґрунтуються на власному виконавстві, на чуттєвому невербальному сприйнятті музики та на образному мисленні.

Концепція дослідження базується на принципах, що складають зміст ефективної інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики, а саме: гуманізації мистецької освіти; індивідуалізації інструментально-виконавської підготовки; культуровідповідності мистецького навчання; інтеграції фахових знань; особистісного усвідомлення специфіки художньо-музичної мови твору. Отже, методика формування готовності майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання, яка представлена у рецензованій роботі

Чень Бо є своєчасною розробкою та може бути адаптована в систему музично-педагогічної та фахової підготовки інструменталістів.

У дисертації використано адекватні завданням методи наукового пошуку, які дозволили її автору поглиблено вивчити проблему інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики в умовах інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів України, а саме: аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури, нормативно-правових документів, дисертаційних робіт для визначення концептуальних положень досліджуваної проблеми; вивчення навчальних планів, програм, посібників, методичної літератури з метою виявлення чинників й особливостей впливу на якість інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики у процесі виконавсько-інтерпретаційної діяльності; діагностичні (бесіди, опитування, анкетування, тестування); обсерваційні (педагогічне спостереження), педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний), що дозволило діагностувати рівні сформованості готовності студентів до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання; кількісна та якісна обробка отриманих експериментальних результатів дослідження, відображення їх у графічному вигляді, що забезпечило фіксацію результатів вимірювання та перевірку ефективності розробленої поетапної методики формування готовності студентів до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання.

Дисертація має струнку логічну побудову, що надає досить чітке уявлення про міру її наукової новизни і ступінь вирішення провідних завдань. У дисертаційному дослідженні чітко визначено категоріальний апарат. У трьох розділах дисертації викладено основні теоретико-методологічні та практично-методичні позиції автора.

Найбільш істотними науковими результатами, що містяться в дисертації і мають теоретичне та методичне значення, є:

адекватне відтворення художньо-образного змісту музики у процесі інструментально-виконавських дій студента.

3. Здобутком роботи є її теоретична насиченість. Нам імпонує інтерпретація поняття «готовність майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності», зміст якого автор визначає як здатність до виразного виконавського втілення музичного твору на основі глибокого проникнення у художньо-образний зміст музики та привнесення особистісно-духовного смислу в його усвідомлення. Адаптоване у роботу поняття «готовність майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності» може увійти у термінологічну музично-педагогічну базу, яка знаходиться на стадії розробки.

4. На основі системного підходу до інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики дисертант визначає комплекс ефективних методів, спрямованих на формування готовності майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання, а саме: метод залучення студентів до складання «професійного портфоліо»; метод «аналізу-інтерпретації», що спонукає майбутніх учителів до створення аналітичних етюдів виконуваних творів; метод діагностики поточних досягнень, метою якого є своєчасне виявлення і корекція виконавсько-інтерпретаційних умінь студентів, метод варіантного тлумачення образного змісту музичних творів у виконавській і словесній формі і метод систематичного залучення студентів до художньо-творчого спілкування із учнівською слухацькою аудиторією.

5. Ефективність реалізації методики формування готовності майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності підтверджується послідовністю впровадження у навчальний процес таких етапів: інформаційно-пошуковий, метою якого усвідомлення студентом власних інтерпретаційно-виконавських можливостей та перспективне планування їх розвитку; регулятивно-виконавський, в процесі якого актуалізується позитивне ставлення студентів до музично-виконавської інтерпретаційної діяльності, опанування

навичками аналітичного осмислення змісту музичного твору; оперативно-рефлексивний етап, що активізує механізми самопізнання, розвиток навичок самовдосконалення у студентів; проєктивно-креативний етап, спрямований на творчу реалізацію набутих умінь і навичок музично-виконавської інтерпретаційної діяльності з використанням методу художньо-педагогічних проєктів в орієнтації на концертно-просвітницьку діяльність у шкільному середовищі.

Дисертаційне дослідження відзначається високою практичною цінністю. Результати дисертації мають широку сферу їх використання у розробці навчальних програм, методичних розробок та рекомендацій з питань фахової підготовки студентів у вищих педагогічних закладах. Практичне значення становлять: наукові положення й висновки роботи, що можуть слугувати методологічною базою в науково-дослідній галузі для подальших досліджень теорії та практики підготовки майбутніх учителів музики до виконавсько-педагогічної діяльності в Україні. Теоретичні положення дисертації та зібраний фактологічний матеріал може бути запроваджено в процес науково-дослідницької діяльності магістрантів, аспірантів, докторантів і викладачів. Матеріали дисертації може бути використано у навчальному процесі під час викладання відповідних навчальних дисциплін у навчальних закладах за спеціальністю «Музичне мистецтво».

Вірогідність і аргументованість результатів дисертаційного дослідження забезпечується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дисертації; комплексним використанням методів науково-педагогічного пошуку, відповідних до об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки ефективності розробленої методики, яка включає наукові підходи, принципи, функції, педагогічні умови, етапи їх застосування та спеціально розроблені методи; отриманими позитивними результатами, що підтверджуються статистичною обробкою даних.

Висновки до розділів та загальні висновки дисертаційного дослідження є ґрунтовними, вони свідчать про виконання поставлених завдань дослідження.

Матеріали дисертації досить повно відображено у 7 публікаціях автора.

Проведене дослідження засвідчує необхідність подальшого розроблення означеної проблеми щодо: визначення шляхів забезпечення якості інструментально-виконавської підготовки майбутніх фахівців; дослідження творчої індивідуальності музиканта-виконавця; змісту навчального процесу студентів музично-педагогічного профілю.

Результати дослідження слід рекомендувати:

- інститутам та факультетам культури і мистецтв з метою удосконалення навчально-виховного процесу та методичної системи інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики;
- закладам підвищення кваліфікації музично-педагогічних кадрів й дистанційної освіти з метою ознайомлення з сучасними прогресивними методиками у сфері мистецької освіти.

Автореферат стисло і ґрунтовно віддзеркалює зміст дисертації, її категоріальний апарат, засвідчує ефективність запропонованої організаційно-методичної системи, та підтверджує отримані пошуково-дослідні результати.

Відзначаючи наукову вартість і практичну значимість дисертаційного дослідження Чень Бо, доцільно однак висловити ряд зауважень та побажань:

1. Одним із значимих підходів до формування готовності майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання визначений рефлексивний підхід. На нашу думку, бажано було б ширше розкрити його значення для формування означеного феномена у першому розділі дисертаційного дослідження.

2. У структурі готовності майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання дисертантом розроблений виконавсько-самостійний компонент інтерпретаційної діяльності. З цього приводу виникає питання, як вищезазначений компонент забезпечує

контрольно-оцінювальну спроможність майбутнього вчителя музики під час художнього відтворення музичного образу твору.

3. На наш погляд, у другому розділі дисертації бажано було б більш детально висвітлити групу методів самоаналізу майбутнього вчителя музики в процесі виконавсько-інтерпретаційної діяльності.

4. На констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи з формування готовності майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання дисертантом була використана серія діагностичних завдань. Виникає питання, як саме завдяки методам тестування й використання творчих завдань була виміряна особистісна потреба майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності.

5. У ході дослідно-експериментальної роботи на регулятивно-виконавському етапі формувального експерименту дисертантом була використана серія творчих завдань, аналітичних етюдів. Бажано було б ширше розкрити, як саме вони впливали на збагачення майбутніх учителів музики індивідуальним асоціативно-емоційним досвідом в процесі інструментального виконавства.

Викладені зауваження й побажання не знижують теоретичної і практичної цінності роботи, що дає змогу зробити наступний висновок.

ВИСНОВОК: враховуючи актуальність, новизну, оригінальність, завершеність, самостійність і цілісність дисертації «Формування готовності майбутнього вчителя музики до виконавсько-інтерпретаційної діяльності у процесі інструментального навчання», вагомий внесок дослідника в теорію і практику сучасної музичної педагогіки вищої школи, зміст і оформлення результатів якого відповідають стандартним вимогам Порядку присудження наукового ступеня та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року за № 567 щодо кандидатських дисертацій, а її автор Чень Бо

заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання».

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, доцент,
директор Навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

О. А. Устименко-Косоріч

Підпис офіційного опонента засвідчую
Проректор з науково-педагогічної роботи
Сумського державного
педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

проф. В. І. Шейко